

Una mort cada nou dies a les presons catalanes

VICENT ALMELA :: 15/12/2022

Trenta-tres persones han mort als centres penitenciaris catalans des de principi d'any

Trenta-tres persones han mort als centres penitenciaris catalans des de principi d'any. Familiars, professionals de la psicologia i juristes denuncien desatenció i falta de transparència en els protocols

El dimarts 15 de novembre al matí Victoria Vera rebia la trucada d'una amiga, que li comunicava que el seu fill Víctor, de 27 anys i que es trobava en situació de presó preventiva a espera de judici, havia mort al mòdul 1 del centre penitenciarí Brians 2 la nit anterior. El marit de la seva amiga, privat de llibertat al mateix mòdul que el fill de Vera, havia vist com les ambulàncies entraven al recinte penitenciarí per emportar-se el cos al voltant de les onze de la nit. Entre les persones preses al centre s'havia fet córrer la veu que es tractava de Víctor. "El marit de la meua amiga li va trucar a primera hora per dir-li-ho, i ella em va trucar a mi. No m'ho podia creure". Vera va contactar amb el centre per demanar més informació i un funcionari li va indicar que acudís immediatament a la porta de la presó, sense donar-li cap detall més. Quan va arribar, dos funcionaris l'esperaven i la van fer entrar a una sala amb el director, Juan Carlos Navarro, una treballadora social i un metge. Allí li van comunicar que, efectivament, el seu fill estava mort i el seu cos ja havia sigut traslladat al dipòsit.

"El dia anterior havia parlat amb ell per telèfon i em va dir que feia dos dies havia acabat de complir una sanció en el Departament Especial de Règim Tancat (DERT) on, segons ell, alguns funcionaris l'havien pegat i l'havien lligat al llit, per després trucar a l'interfon de la cel·la d'aïllament de forma recurrent", explica Vera. Segons la versió de diverses persones preses al mateix mòdul amb les que ha pogut parlar Vera després dels fets, a l'hora de sopar del dia de la seva mort, el seu fill gairebé no es podia sostenir en peu i estava arrossegant-se pel menjador, com si estigués marejat. Tot i això, li van subministrar la medicació com cada nit i el van portar a la seva cel·la, que compartia amb un altre pres. En el recompte de la nit va aparèixer mort.

Dels 33 decessos als centres penitenciaris, dotze han sigut per suïcidi, vuit per sobredosi, set per malaltia i sis per causes encara desconegudes

Tot i que en un primer moment no volien dir-li el motiu de la defunció fins que no sortís el resultat de l'autòpsia, finalment, el director li va comunicar que el seu fill havia mort de "sobredosi", sense especificar res més. "No entenia res. Sobredosi de què? Què li havien donat? El meu fill no estava bé psicològicament i tenia addiccions, i havia expressat en diferents ocasions que es volia llevar la vida. Si tothom va veure que durant el sopar no estava bé i coneixien la seva situació mental, per què no el van portar a la infermeria? El que necessitava el meu fill en aquell moment era un acompanyament psicològic i atenció mèdica, no que el deixessin tirat a la cel·la per deixar-lo morir com un gos", denuncia Vera.

No entén per què des del centre no la van avisar de la mort del seu fill la mateixa nit. Segons li van comunicar des de direcció, no ho van fer per “un tema de protocol”. “Sense deixar-me fer més preguntes sobre el que havia passat i en estat de xoc, em van oferir una pastilla per tranquil·litzar-me, em van entregar les pertinences del meu fill en bosses de brossa i em van acompanyar a la porta”.

Des del Centre de defensa dels drets humans Irídia fa temps que denunciï situacions com aquesta. De fet, l'entitat va mantenir una reunió amb l'administració penitenciària per sol·licitar l'aplicació urgent d'algunes recomanacions a l'hora de comunicar les morts, la necessitat de formar el personal per gestionar aquestes situacions, així com que des dels centres s'ofereixi un acompanyament psicosocial a les famílies que estan vivint un procés de dol d'una persona que ha mort sota tutela de l'administració penitenciària. Tot i això, cap d'aquestes mesures s'ha acabat aplicant. “Continuen sense contemplar l'acompanyament psicològic i emocional com una necessitat. Ho acabem fent entitats com Irídia o les mateixes famílies. I si no tenen més familiars, doncs acaben passant el dol a soles”, explica la psicòloga i experta en acompanyament psicosocial de l'entitat, Natàlia Abrego.

Gracia Amo, portaveu de l'associació de Famílies de Presos a Catalunya, coneix bé aquesta situació, perquè el seu fill va morir al mateix centre penitenciari, Brians 2, l'octubre de 2016. “En moments com aquest no et donen informació sobre el que ha passat ni tenen en compte com t'està afectant la pèrdua, només volen que marxis ràpidament i els deixes tranquils. En cas que vulguis saber més sobre el que ha passat i et puguis pagar un advocat, aquestes investigacions no acaben mai o s'acaben arxivant. És la història de sempre”. Segons Amo, la comunitat de famílies que formen part de l'associació juga un paper molt important en aquestes situacions. En el cas de Victoria Vera, per exemple, “des que va morir el seu fill hem estat molt a sobre, trucant-li cada dia per si necessitava alguna cosa, l'hem ajudat a organitzar l'enterrament i entre totes les altres famílies hem fet una col·lecta de diners”. Amo també considera que seria necessari que, com a mínim, des de l'administració es donés més informació a les famílies sobre el que ha passat i posessin a la seva disposició una psicòloga durant els primers dies: “És el mínim que podrien fer, els nostres fills han mort sota la seva tutela”.

La ‘Directa’ no ha pogut tenir accés als documents ni als protocols de comunicació de defuncions als centres penitenciaris, perquè segons el Departament de Justícia, són “documents de treball intern” i són “confidencials”

Segons dades del Departament de Justícia, des d'inici de 2022 han mort a les presons catalanes 33 persones: dotze per suïcidi, vuit per sobredosi, set per malaltia i sis per causes encara desconegudes (“etiologia pendent”, com qualifiquen els informes). La *Directa* no ha pogut tenir accés als documents ni als protocols de comunicació de defuncions als centres penitenciaris, perquè segons el Departament de Justícia, són “documents de treball intern” i són “confidencials”. En relació amb la manca d'informació a les famílies, argumenta que “existeixen unes limitacions procedimentals”, i que la investigació de la mort dependrà de la intervenció d'un jutge que obri diligències.

“Des de l’Observatori del Sistema Penal i Drets Humans de la UB (OSPDH) fa anys que hem dit a les administracions penitenciàries que en aquestes situacions caldria aplicar urgentment el Protocol de Minnesota, aprovat per les Nacions Unides en 2016”, indica el professor de Dret i director de l’OSPDH Iñaki Rivera. Aquest protocol marca exactament com s’haurien d’investigar les morts sota custòdia, entre d’altres, i com s’hauria de comunicar amb la família i capacitar al personal dels centres penitenciaris i als jutjats de vigilància per dur a terme aquesta tasca. “Pels casos que gestionem i el contacte amb les famílies sabem que la manca d’informació, investigació i la desatenció són un patró comú en aquestes situacions tan delicades. És inacceptable que si tenim aquest instrument a la nostra disposició per investigar i comunicar les morts sota tutela no l’estiguem utilitzant ja”, conclou.

Article publicat al número 558 de la Directa

<https://directa.cat/una-mort-cada-nou-dies-a-les-presons-catalanes/>

<https://ppcc.lahaine.org/una-mort-cada-nou-dies>